

Тетяна Луньова

КНИГА НОВЕЛ ТА АКВАРЕЛЕЙ “РУКОПИСИ НЕ ФОРМАТУЮТЬСЯ”: АВТОРСЬКА КОНЦЕПЦІЯ

Ця книга народилася саме як Книга – не як надрукований та взятий у палітурку текст, не як ілюстрована збірка, не як художній альбом, – а безпосередньо як цілісна Книга, в органічній єдності слів і малюнків – на обкладинці та під обкладинкою.

Найглибиннішим творчим імпульсом, завдяки якому писалася та малювалася ця книга – від часу появи задуму першої новели (вересень 2000 року) до моменту завершення роботи над макетом книги (серпень 2010 року) – було емоційне й інтелектуальне прагнення гармонії між словом і візуальним образом. Це поривання значною мірою виникло як глибоке й серйозне захоплення творчістю великих митців епохи Відродження, коли митець був дослідником і художником в одній гармонійній особі. Мене зачаровують картини, на яких зображені майстерні та робочі кабінети геніїв Ренесансу: їхній світ заповнений одночасно математичними розрахунками, інженерними розробками, дослідженнями в галузях фізики, хімії, анатомії, медицини, астрономії, науково-філософськими трактатами, ескізами й замальовками, картинами. Такий світ

контрастує із сучасним світом, у якому відбулася суттєва диференціація різних видів діяльності людини, що призвело до вузької спеціалізації фахівців в усіх без винятку сферах: як наукових, так і мистецьких. У порівнянні із сучасним світом світ Відродження виглядає втраченим раєм цілісного сприйняття й переживання Макро- й Мікрокосмів.

Думається, саме як відлуння Ренесансної гармонії у ХХ столітті постали потужні знакові фігури митців, котрі своєю діяльністю продовжили ренесансну єдність різних способів пізнання та осмислення Всесвіту. Це – Дж. Р.Р. Толкін в епоху модернізму та Умберто Еко в період постмодерну.

Книга новел та акварелей “Рукописи не форматуються” є спробою досягнути такої гармонійної цілісності у постмодерний період.

Будучи закоріненою в ідеї гармонії, книга “Рукописи не форматуються” спирається також на ідею невинності. Винятковими є *невипадковість імені й невинності структури*.

Насамперед зовсім *не випадково* обрано *ім'я самої книги* – “Рукописи не форматуються”. Ця назва одночасно вказує на енергетичну пуповину книги і на один з основних художніх прийомів, котрий застосовується в ній.

Енергетична пуповина – це зв'язок з тими художніми й науковими творами, котрі стали для мене взірцями копійної праці й джерелами натхнення та знань. Передусім – це “Майстер і Маргарита”, про що безпосередньо свідчить назва книги. Цей геніальний роман Михайла Булгакова надихає не лише своїм надієдайним афоризмом “Рукописи не горять”, а й більш жорстким, але, можливо, навіть більш потужним “Боягузтво – найстрашніший гріх”.

Серед криниць, до яких прихилиється книга “Рукописи не форматуються”, – картини Ван Гога, Клода Моне, Фердінанда Ходлера, Джузеппе Арчімольдо; унікальний пристрій – маятник Леона Фуко; казки про Алісу Льюїса Керролла; романи та наукові розвідки Умберто Еко; праці Фердінанда де Соссюра...

Про всі ці твори безпосередньо йдеться в текстах чи малюнках новел. Окрім того, джерелами натхнення й підтримки в роботі стали праці, про які немає експліцитних згадок, але без яких ця книга не була б можливою. Це – “Вересовий мед” Роберта Льюїса Стівенсона, картини Катерини Білокур, архітектурний ансамбль Площі Ринок міста Кракова...

Один з *основних художніх прийомів* у книзі “Рукописи не форматуються” – *двозначність чи й багатозначність*, і відповідно *багатовимірність слова і малюнка*. Тому весільний поїзд у книзі – це і святковий кортеж, і звичайний потяг, і метафізичний зв'язок між різними світами; тому Березка – ім'я і квітки, і дерева, і тваринки; тому павучок Фуко – це і павучок, побачений месью Фуко, і павучок на ім'я Фуко; тому свічі на малюнку до “Медуниціного меду” одночасно і горять, і вже погасли; тому акварельне Чорнобильське янголя може мати обидва крила здоровими... Тому рукописи долають два аспекти форматування: форматування як намагання усереднити авторський текст, зробити його звичним, загнати в рамки шаблону, підігнати

під загальноприйнятий на сьогодні, на день минулий формат; і форматування як сучасний спосіб знищення інформації, записаної у цифровий спосіб.

Імена персонажів новел є також *не випадковими*. Літню жінку з новели “Мегаполіс, бджола і квітка” не даремно колись нарекли Маргариткою, і вона змогла збагнути це, пройшовши через нелегкі випробування. Дівчину з новели “До відома відпочивальників” теж не просто так кличуть Анжелою, і вона стоїть на грані відкриття свого призначення й покликання в цьому світі. Та й ім'я професора Капелло в новелі “Арчімольдо” не просто так збігається з іменем художника-хімерника – обидва вони Джузеппе...

Структурно книга “Рукописи не форматуються” заснована на концептах *зв'язку і ритму* і складається з обкладинки, форзаців та шістнадцяти новел, у межах кожної з яких

взаємодіють вербальний та візуальні тексти. Обкладинка пов'язана з текстом завдяки використанню прийому алюзії: останній рядок тексту книги – “Найважливішого не побачити очима” – свідомо алюзія, а також завдяки повторенню частинки тексту однієї з новел: на паросткові, зображеному на обкладинці, написаний від руки текст – початок “Павучка Фуко”. Форзаци книги пов'язані з назвою видавництва – “Структури Гармонії”: дерева-книжечки, зображені на них, символізують такі гармонійні (в ідеалі) структури, як сад і книга.

У межах кожної новели акварельні малюнки пов'язані зі словесним текстом сюжетно, емоційно чи/ і тематично. Тобто малюнки є не просто ілюстраціями, а вводять певну тему, створюють відповідний настрій під час читання, а також продовжують сюжетний хід і/ або розвивають ліричний чи філософський мотиви, прописані у вербальних текстах. Зокрема, у новелі “Верес” на третьому малюнку зображено традиційний український весільний жіночий головний убір, що сюжетно продовжує розвиток подій, описаних вербальним текстом, та спонукає до переосмислення та-

ких понять як “молодість – старість”, “перехід”. Водночас і малюнки, і тексти є завершеними, і, значною мірою, самодостатніми.

Ритм у книзі “Рукописи не форматуються” задається чергуванням текстів словесних і акварельних, а також білих сторінок та сторінок заповнених інформацією.

Третьою визначальною ідеєю, покладеною в основу книги “Рукописи не форматуються”, є **ідея активної співтворчості читача**. Саме тому зміст книги має такий *незвичний* вигляд: новели подано не в тому порядку, як вони розташовані в книзі. Це – запрошення читачеві самому зібрати власний текст за допомогою текстів цих новел, запрошення до активної співтворчості, до небайдужого прочитання. А чисті білі сторінки, окрім створення ритму, надають читачеві можливість зупинитися після прочитаного і подумати, уявити, помріяти, витворити свою гармонійну структуру.

Отож, Книга новел та акварелей “Рукописи не форматуються” стала для мене як авторки унікальним досвідом переживання гармонійної цілісності буття і, сподіваюся, стане джерелом такого ж досвіду для небайдужих і вдумливих читачів.

ПРЕЗЕНТУЄМО НОВЕ ВИДАННЯ

Костенко Ліна. Записки українського самашедшого: Роман / Ліна Костенко. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. – 416 с.

Це третій історичний роман Ліни Костенко – після “Марусі Чурай” (1979) та “Берестечка” (1999), і її перший прозовий твір, у якому осмислюється не така далека заангажована глобалізмом українська минушина: здебільшого ретрансльовані через інформаційні потоки трагічно-абсурдистські з’яви нового тисячоліття (2000–2004 рр.).

Через образ інтелігента-розповідача письменниці показує духовну кризу суспільства, зумовлену економічним і політичним тиском на особистість, говорить про особливо згубну українську екзистенцію. У традиційній для себе манері літераторка акцентує гендерні ролі: чоловіка як опертя й захисника нації, жінку як берегиню душі, ментального світу, цілісного національного космосу; обстоює спадкоємність поколінь і неперервність історичного досвіду в питаннях розбудови держави; із оптимізмом мовить про новітнє Українське Відродження.

“Записки українського самашедшого” – мікс художньої літератури, щоденників, сучасного літописання і публіцистики.